

Ya vhu R. 1012 25 Fulwana 2003

MILAYO YA U TANDULULA MBILAELO DZA VHATHOLIWA VHA MUVHUSO

Hu khou ivhadzwa u itela n ivho uri fhasi ha khethekanyo ya vhu 11 ya Mulayo wa Tshumelo ya Nnyi na nnyi, wa 1997 (Mulayo wa vhu 46 wa 1997), i tshi vhalwa khathihi na khethekanyo ya vhu 196 (4) (f) (ii) ya mulayotewa wa Riphabu iki ya Afurika Tshipembe, ya 1996 (Mulayo wa vhu 108 wa 1996), Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi yo ita Milayo ye ya sumbedzwa kha Shedulu ya vhu 1. Hezwi zwo itwa zwa sainiwa Pretoria nga uvha a vhu Fumbili hanu a Fulwana 2003.

Vho S. S. SANGWENI

Mudzulatshidulo

Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi

SHEDULU YA VHU 1

A. HALUTSHEDZO

Kha haya maitete, nga nni a ha musu zwo sumbedzwa nga i we n ila—

“**khomishini**” zwi amba Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na Nnyi yo thomiwaho u ya nga khethekanyo ya vhu 196 (1) ya mulayotewa;

“**mulayotewa**” zwi amba Mulayotewa wa Riphabu iki ya Afurika Tshipembe, wa 1996 (Mulayo wa vhu 108 wa 1996);

“**ma uvha**” hu ambiwa ma uvha a mushumo;

“**Vhulanguli vhu dzhiaho tsho**” zwi amba vhulanguli sa zwo alutshedzwaho kha khethekanyo hukhu ya vhu 1 (1) ya Mulayo wa Tshumelo ya Nnyi na nnyi wa 1994;

“**mbilaelo**” zwi amba u sa fushea malugana na zwiito zwa tshiofisi kana u sa itwa ha nyito nga mutholi zwine zwa nga kwama mutholiwa lu vhaihaho kha vhushaka ha mushumo, hu sa katelwi u pandelwa mushumoni hune ha dzhiwa hu songo fanela;

“**hoho ya muhasho**” zwi amba muthu a re kha vhuimo ho ambiwaho kha Shedulu dza 1, 2 na 3 dza Mulayo wa Tshumelo wa Nnyi na nnyi, wa 1994, kana muthu o farelaho;

“**Mulayo wa Tshumelo ya Nnyi na nnyi**” zwi amba Mulayo wa Tshumelo ya Nnyi na nnyi wa 1994 (Mulevho wa vhu 103 wa 1994);

“**dzangano a vhashumi i ivheaho**” zwi amba madzangano o he a thengiselano a vhashumi o anganedzwaho kha **Public Service Co-ordinating Bargaining Council** khathihi na ma we madzangano a vhashumi ane a vha na pfanelo dzi yelanaho kha muhasho wonoyo;

“**u tandulula**” zwi amba u dzudzanya mbilaelo lune lwa fusha muvhilaeli;

“**muimeleli**” zwi amba mutholiwa nga iwe, muimeleli kana muofisi wa dzangano a vhashumi i ivheaho

B. NDIVHO NA NYITO

1. Ndivho ya haya maitete a u tandulula mbilaelo ndi u bvedza vhushaka ha vhashumi havhu i na u tandulula mbilaelo dza tshumelo ya nnyi na nnyi nga u fusha ndivho dza haya maitete dzine dza vha—

(a) u itela u khwa hisedza khethekanyo ya vhu 196 (4) (f) (ii) ya mulayotewa ine ya ea maan a Khomishini uri i o isise mbilaelo dza vhatholiwa vha tshumelo ya nnyi na nnyi malugana na nyito kana u sa itwa, na u ta n ila dza u lugisa dzo teaho;

(b) u khwa hisedza khethekanyo ya vhu 11 ya Mulayo wa Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi, wa 1997 (Mulayo wa vhu 46 wa 1997), une wa ea khomishini maan a uri i ite Milayo ya u tandulula mbilaelo;

(c) u u uwedza—

(i) u tshimbizwa ha mbilaelo ha u avhanya, hu sa dzhi sia na hone hu linganaho;

(ii) vhushaka ha vhashumi havhu i;

(iii) u tandululwa ha mbilaelo dza muthu a re kha vhuimo ha fhasisa kha muhasho.

C. KULANGULELE KWA MBILAELO

1. Mbilaelo dzi fanela uri dzi tandululwe nga mutholi nahone arali zwi tshi konadzea dzi tandululwe dzi tshi kha i tou bva u thoma.
2. Mutholi u fanela u vhona uri mbilaelo dzi a tandululwa nga n ila kwayo, i sa dzhii sia nahone i sa khethululi, na uri milayo ya vhumukanyi i khou tevhedzwa.
3. Maitele a fanela u vha a nga n ila ine a thusa na u konisa mutholi na mutholiwa u fhelisa u sa fushea.
4. a hu na mutholiwa ane a fanela u khethululwa, lwo livhanaho kana lu songo livhanaho nga mulandu wa uri o isa mbilaelo.
5. Arali maga a nda iso a tshi khou dzhielwa mutholiwa, u shumiswa ha haya maitele nga mutholiwa kha u tandulula mafhungo ane a yelana na maga a nda iso hu songo imisa maitele a nda iso.
6. Mbilaelo i fanela u vhigiwa nga u tou wala na tsheo dzo he dzine dza dzhiwa dzi fanela u tou waliwa.
7. Mutholiwa a nga i thusiwa nga muimeleli.

D. U TEVHEDZA TSHIFHINGA TSHO VHEWAHO

1. Kha u ta zwifhinga zwa u guma, hezwi zwi fanela u anganyelwa nga u sa katela uvha a u thoma na u katela uvha a u fhedzisela.
2. Masia o he a fanela u tevhedza tshifhinga tsha u guma tsho vhwaho kha maitele, nga nn a ha musi vho tendelana vho he u engedza.
3. Mbilaelo i fanela u vhigiwa kha mutholi hu saathu u fhela ma uvha a 90 u bva tshee mutholiwa a thoma u uvha uri hu na nyito i songo teaho yo itwaho kana u sa itwa ha i we ya nyito zwine zwa mu kwama.
4. Mutholiwa a nga kombetshedza uri mbilaelo yawe i fhiriselwe kha Khomishini hu saathu u fhela ma uvha a 10 u bva tshee a wana tsheo i no bva kha vhulanguli.

E. U ETSHEDZA MAFHUNGO

1. Mutholi u fanela u etshedza mafhungo o teaho a re na ndeme kha u thusa mutholiwa u vhiga mbilaelo kana u bvela phan a na mbilaelo, arali o humbelwa.
2. U etshedzwa ha mafhungo o raloho zwi bva kha mugumo wo vhwaho nga mulayo.
3. Mutholiwa u fanela u etshedzwa mafhungo a ambaho nga ha tshiimo tsha mbilaelo na mvelaphan a yo itwaho malugana na uvha o dzudzanyelwaho u fhedza.
4. Mutholi u fanela u etshedza mutholiwa khophi ya fomo ya mbilaelo nga murahu ha u fhela ha tshipi a tshi we na tshi we tsha mushumo wo itwaho nga vhulanguli kha mbilaelo yawe.

F. MAGA A MUHASHO A U TANDULULA MBILAELO

1. Mutholiwa a nga vhiga mbilaelo kha mutholiwa o nangiwo kha muhasho.
2. Fomo yo randelwaho l re kha humetshedzo ya A i fanela u shumiswa musi hu tshi vhigiwa mbilaelo.
3. Mutholiwa o nangiwo u fanela u davhidzana na zwipi a zwa vhulanguli zwa muhasho zwo fanelaho u itela u lingedza u tandulula mbilaelo.
4. Mbilaelo i nga tandululwa nga muthu mu we na mu we a re kha tshipi a tsho teaho tsha vhulanguli ane a vha na maan a a u ita zwenezwo.
5. Muvhilaeli u o ivhadzwa nga muthu ane a khou tandulula thaidzo yawe nga ha tshiimo na mvelaphan a ya u tandululwa ha mbilaelo yawe.
6. Arali mbilaelo yo tandululwa lu fushaho muvhilaeli, mutholiwa o nangiwo u o walela muvhilaeli.
7. Arali mbilaelo i tshi khou kon a u tandulula, vhulanguli vhu dzhiaho tsheo vhu fanela u ivhadza muvhilaeli nga n ila yo fanelaho.
8. Muhasho (hu tshi katelwa na vhulanguli vhu dzhiaho tsheo) vhu na ma uvha a 30 a u tandulula mbilaelo. Hetshi tshifhinga tshi nga i engedzwa nga thendelano yo tou walwaho.
9. Arali muvhilaeli a vhudzwa mvelelo dza mbilaelo a i vha a saathu u fushea—
 - (a) u fanela u ivhadza vhulanguli vhu dzhiaho tsheo nga u tou wala hu saathu u fhela ma uvha a 10;
 - (b) u ya nga khethekanyo ya vhu 35 (1) ya Mulayo wa Tshumelo ya Nnyi na nnyi wa 1994, vhulanguli vhu dzhiaho tsheo vhu fanela u swikisa mbilaelo na ma walo o teaho kha Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi uri i ee themendelo hu saathu u fhela ma uvha a fumi (10) muvhilaeli o vhiga mbilaelo.

10. Arali mbilaelo i tshi katela na humbulela uri hu na u sa farwa zwavhu i mushumoni sa zwo alutshedzwaho kha Mulayo wa Vhushaka ha Vhashumi wa 1995, mutholiwa a nga ivhadza vhulanguli vhu dzhiaho tsheo nga u tou wala uri u khou tama u shumisa maitete a u tandulula mbilaelo o etshedzwaho kha mulayotewa wa Public Service Co-ordinating Bargaining Council kana khoro ya sekithara yo teaho (i we na i we ine ya nga konadzea) na hone Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi i fanela u anganedza mbilaelo.

11. Arali muhasho u tshi khou kundelwa u fhindula mbilaelo nga tshifhinga tsho bulwaho kha Mulayo wa vhu F8, muvhilaeli a nga vhiga mbilaelo yawe—

(a) kha Khomishini thwii; kana

(b) arali hu mafhungo a u sa farwa zwavhu i mushumoni, a nga vhiga kha **Public Service Co-ordinating Bargaining Council** kana khoro ya sekithara yo teaho (i we na i we ine ya nga konadzea) u ya nga maitete a u tandulula thaidzo.

G. U FHIRISELWA KHA KHOMISHINI

1. Musi khomishini i tshi tou wana mafhungo kha vhulanguli vhu dzhiaho tsheo, i fanela u anganedza mbilaelo yeneyo hu saathu u fhela ma uvha a 30 ya ivhadza vhulanguli vhu dzhiaho tsheo nga ha themendelo yayo na zwiitisi zwa uri ndi ngani yo dzhia tsheo yeneyo nga u tou wala.

2. Musi vhulanguli vhu dzhiaho tsheo vhu tshi tou anganedza themendelo dza khomishini, vhu fanela u ivhadza mutholiwa na khomishini nga ha tsheo yawe nga u tou wala hu saathu u fhela ma uvha ma anu.

H. MBILAELO DZA HOHO DZA MUHASHO

1. Arali hoho ya muhasho a na mbilaelo, arali hu—

(a) hoho ya muhasho wa lushaka, a nga etshedza phuresidennde; kana

(b) hoho ya muhasho wa vun u, a etshedza mulangavun u o teaho.

2. Phuresidennde kana Mulangavun u u na ma uvha a 30 fhedzi uri a tandulule mbilaelo. Tshifhinga hetshi tshi nga engedzwa ho vha na u tendelana.

3. Mulayo wa vhu F9 na wa vhu 10 i o shuma kha mbilaelo dzo he dza hoho dza muhasho, yo vhalwa na tshanduko dzo teaho nyimele.

I. NDINGO

1. hoho ya muhasho u fanela vhona uri thandululo ya thaidzo yo lingiwa nga u vhulunga rekhodo ya tshivhalo tsha mbilaelo dze dza tandululwa u bva mathomoni a waha mu we na mu we wa kha enda a vhiga kha khomishini nga murahu ha mi wedzi mi we na mi we ya rathi.

2. Khomishini i fanela u vhiga nga ha kulangele kwa dzimbilaelo na vhukoni ha matshimbidzele a dzimbilaelo luthihi nga waha kha Buthano a Lushaka, arali hu kha Vun u, u vhiga kha vhusimamilayo ha Vun u ene o.

J. MA WE MAITELE

Musi mbilaelo yo vhigiwa hu tshi tevhedzwa haya maitete, muvhilaeli u fanela u zwi bvisela khagala uri a hu na ma we maitete ane a khou a shumisa.

K. MAGA A VHUKATI

1. Mbilaelo yo vhigiwaho phan a ha musu hu tshi vhewa Milayo ya Tshifhinganyana, zwine zwa amba phan a ha a 1 Fulwana 1999, dzi o tandululwa dza fhela u fana na musu Milayo ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi i songo thuthiwa.

2. Mbilaelo yo vhigiwaho phan a ha musu hu tshi an adzwa milayo ya mbilaelo, dzi fanela u tandululwa dza fhela hu tshi tevhedzwa Milayo ya Mbilaelo ya Tshifhinganyana yo an adzwaho kha *Gazette ya Muvhuso* Ya vhu 20231 ya 1999.

L. UVHA A U THOMA

uvha a u thoma a heyi Milayo ndi, u ya nga makumedzwa a Mulayo wa vhu K, 19 Khubvumedzi 2003.

FOMO YA MBILAELO

KHA VHA VHALE NDAELA DZI TEVHELAKHO MUSI VHA SAATHU U ADZA HEI FOMO

1. Hei fomo i fanela u shumiswa kha u vhiga mbilaelo (nga nna ha u pandelwa mushumoni hu songo fanelaho) musi vha songo fushea nga u itwa kana u sa itwa ha zwi we zwithu zwa mushumo nahone vhone vho kundelwa u tandulula thaidzo nga nyambedzano dzi si dza tshiofisi.
2. Vha fanela u vhiga mbilaelo yavho hu saathu u fhela ma uvha a 90 u bva uvha e vha ivha nga ha u itwa kana u sa itwa ha zwi we zwithu zwa tshiofisi zwe zwa vha vhaisa.
3. Vha nga i thuswa kana u imelelwa nga mushumisani navho kana muimeleli kana muofisi ane a bva kha dzangano a vhashumi i ivheaho.
4. Ndi zwa ndeme u adza mafhungo o he nga n ila yone. Musi fomo yo fhela u adziwa, i fanela u etshedzwa muofisi o nangiwo wa tshiimiswa tshavho. Muhasho u o uma hei fomo kha ma walo a mbilaelo yavho nahone i o shumiswa kha maga o he a matshimbidzele a mbilaelo.
5. Kha iga i we na i we ine muthu mu we na mu we a re na maan a a lingedza u tandulula thaidzo, sia i we na i we i fanela u adza tshipi a tsho teaho tsha fomo. Vha o ewa tshifhinga tsha uri vha fhindle kha zwi we na zwi we zwine zwa ambiwa.
6. Mafheleloni a iga i we na i we a matshimbidzele a mbilaelo, muhasho u o dzhenisa fomo kha faela.
7. Musi mbilaelo yo tandululwa, a vha faneli u fhedzisa u adza fomo yo he. Khethekanyo ya Vhushumeli ha Vhashumi ya muhasho wavho i o vhea fomo kha faela. I o shumiswa kha u vhiga tshi atisitiki tsha Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi tsha waha nga waha.
8. Vha khou humbelwa uri vha adze Tshipi a tsha A na tsha B tsha hei fomo vha i etshedze muofisi o nangiwo wa tshiimiswa tshavho. Muofisi u o saina kha tshidanga tshi re nga fhasi ha tshipi a tsha B kha fomo u sumbedza uri mbilaelo yo anganedzwa. Kha vha vhone uri vha a wana khophi ya fomo ine ya sumbedza uri mbilaelo yo anganedzwa.
9. Tshipi a tsha C tsha mbilaelo tshi o adziwa nga vhone na mutholi kha maga o fhambanaho musi mbilaelo i tshi khou lingedzwa u tandululwa.

TSHIPI A TSHA A: MAFHUNGO A VHU E	
<i>Tshi adziwa nga muvhilaeli:</i>	
Dzinishiala na Tshifani	: _____
Nomboro ya PERSAL	: _____
Muhasho une vha shuma khawo	: _____
Mulangi	: _____
Vhuimo	: _____
uvha e vha thoma u ivha nga ha u	: _____
U itwa kana u sa itwa ha nyito ya tshiofisi	: _____
Nomboro dza vhukwamani	: _____ Lu ingo
Fekisi	_____
Dzina a muimeleli (arali a hone)	: _____
Nomboro dza vhukwamani dza muimeleli	: _____ Lu ingo
Fekisi	_____
Nomboro dza vhukwamani dza dzangano	: _____
a vhashumi	: _____ Lu ingo
Fekisi	_____
TSHIPI A TSHA B: ZWIDODOMBEDZWA ZWA MBILAELO	
<i>Tshi adziwa nga muvhilaeli:</i>	
Vha khou vhilaela nga mini? (Arali tshikhala tshi re afho fhasi tshi tshi uku vha ume i we sia ari:	
_____	
_____	
_____	
_____	
Vha khou humbula uri i nga tandululwa hani?	
_____	
_____	
Tsaino:	
Mutholiwa	uvha
Hu khou ivhadzwa uri fomo yo anganedzwa na khophi yo ewa muvhilaeli	
_____	
MUTHOLIWA O NANGIWAHO	
UVHA	
Dzina:	
Vhuimo:	
TSHIPI A TSHA C: THANDULULO YA THAIDZO: MAIMO	

Notsi:

Hetshi tshipi a tsha fomo tsho itelwa uri vhalanguli vha maimo o fhambanaho vha lingedze u tandulula thaidzo. A hu na maga o randelwaho a u tandulula Mbilaelo. Zwi tshi ya nga nyimele, hu fanelwa u adziwa sia ari kana masia ari manzhi.

Arali mbilaelo i tshi khou kon a u tandulula u swika kha vhuimo ha hoho ya muhasho, i fanela u netshedzwa vhulanguli vhu dzhiaho tsheo (zwi amba uri sia ari i re hafho fhasi ine a amba nga ha vhulanguli vhu dzhiaho tsheo i fanela u adziwa).

Mbilaelo i fanela u tandululwa nga maimo o he o teaho (hu tshi katelwa na vhulanguli vhu dzhiaho tsheo) hu saathu u fhela ma uvha a 30, nga nn a ha musi tsho engedzwa nga thendelano na muvhilaeli.

(Tshipi a tsha C tshi khou bvela phan a)
VHUIMO: MUTHOLIWA O NANGIWAHO-----

Tshi adziwa nga muofisi o rumiwaho

Dzina : _____

Vhuimo : _____

Nomboro ya Lu ingo : _____

Fekisi : _____

Mbilaelo yo tandululwa naa? Ee Hai
Arali phindulo i Ee, kha vha ee zwidodombedzwa zwa thendelano (arali tshikhala tshi sa lingani vha ume masia ari a u adzisela

TSAINO: _____
MUOFISI O NANGIWAHO UVHA

Tshi adziwa nga mutholiwa

Mbilaelo yo tanduluwa naa? Ee Hai

Vha na zwine vha nga amba naa?

YO SAINIWA: _____
MUTHOLIWA UVHA

(Tshipi a tsha C tshi khou bvela phan a)
VHUIMO: VHULANGULI VHU DZHIAHO TSHEO

Tshi adziwa nga vhulanguli vhu dzhiaho tsheo

Tsheo malugana na mbilaelo na zwiitisi zwa tsheo (arali tshikhala tshi re afho fhasi tshi sa lingani kha vha ume i we sia ari/masia ari)

YO SAINIWA:

_____ **Vhulanguli vhu dzhiaho tsheo**

_____ **uvha**

Tshi adziwa nga muvhilaeli

Naa mbilaelo yo tandululwa?

Ee

Hai

Arali i songo tandululwa kha vha alutshedze uri ndi ngani vha saathu u fushea:

YO SAINIWA:

_____ **MUTHOLIWA**

_____ **UVHA**

Vha a o a mbilaelo i tshi fhiriselwa kha Khomishini ya Tshumelo ya Nnyi na nnyi?

Ee Hai